

Середа Л. М.,
проректор з науково-педагогічної, післядипломної освіти та
дорадництва, к.с.-г.н., доцент,
Вінницький національний аграрний університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДОРАДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІННИЦЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

На території Вінницької області з 1998 року працює Вінницька сільськогосподарська дорадча служба, яка створена одна із перших на Україні, на базі Вінницького державного аграрного університету. За основу взяли американську модель. Фінансистом проекту і нашим партнером стала відома міжнародна агенція USAID. Допомогали втілити ідею науковці університетів штатів Пенсільванія та Луїзіана, з якими давно і плідно співпрацює наш університет. На той час у Вінницькій області було біля тисячі фермерських господарств і, в основному, ми орієнтувалися на їхні потреби. На кошти надані агентством міжнародного розвитку, ми створили мережу з 27 інформаційно-консультативних пунктів у кожному районі Вінниччини, підібрали кваліфікованих фахівців на конкурсній основі, виділили приміщення, забезпечили комп'ютерами, електронним зв'язком, офісною технікою, літературою. Наші дорадницькі центри пропрацювали успішно шість років, поки фінансувався проект. За цей час вдалося втілити чимало цікавих ідей. Наприклад, молодіжна, у рамках якої сільських дітей навчали вирощувати кіз і кроликів, залучаючи до сільськогосподарської праці. Або так званий «поросячий ланцюжок»: фермеру дарували породисту свиноматку за умови, щоб перше порося той передав іншому господарю. Допомогали селянам, які утримують корів, визначати якість молока.

Створювали пасовища для худоби, засівали пустирі відповідними кормовими травами. Розробили цікаві комп'ютерні програми, які охоплюють технології вирощування сільськогосподарських культур, також було впроваджено багато інформації в галузі тваринництва, надавали консультації з питань бухгалтерського обліку, менеджменту та оподаткування.

Сільськогосподарські виробники отримували консультації з юридичних питань та розвитку сільських територій.

Але у 2005 році кошти, передбачені проектом, вичерпалися. Втім, певний час наш університет утримував структуру самотужки. Однак, хоча вийшов закон «Про сільськогосподарське дорадництво» і з'явилися відповідно державні рекомендації, відсутність коштів призвела до того, що наша робота втратила фінансову підтримку і ми скоротили нашу структуру.

Усі ці роки ми утримуємо дорадництво на плаву, однак проблема, як завжди, впирається в кошти. Однак, аграрний університет має всі необхідні ресурси для впровадження дорадництва у Вінницькій області.

На сьогодні наші можливості набагато кращі ніж в 1998 році, коли стартував проект. Адже наукова і практична база університету суттєво розвинулася. У 2003 році був створений регіональний університетський центр, до якого увійшли всі аграрні технікуми області, разом зі своїми господарствами. Тепер вони коледжі. Нині, ми лише виробляємо сільськогосподарської продукції на 8 мільйонів гривень. Тобто і

теоретично і практично спроможні надавати ефективні дорадницькі послуги. Тим паче цікавість до знань фермерів зросла, та й просто селяни, приватні виробники, шукають інформацію про кращі сорти картоплі, про методи вирощування ягід, про сучасні способи городництва та інші новинки.

Ми маємо можливість надавати не тільки інформацію, але й частково забезпечити інші потреби сільгоспвиробника.

Також надаємо правову допомогу у період створення та реєстрації господарств чи кооперативів. Не малу роль відіграє якісне насіння в майбутньому урожаї, яке ми традиційно надаємо нашим замовником Вінницької області. Вченими університету виведені нові сорти сої та ячменю. У 2002 році Вінницький центр дорадництва передав свій досвід по роботі Уманській сільськогосподарській академії, та Кам'янець-Подільській академії, з якими ми по сьогоднішній день підтримуємо співпрацю та дружні стосунки.

Основні досягнення Центру навчання та підтримки приватних сільськогосподарських товаровиробників Вінницького державного аграрного університету (1998-2005рр.): створено і повністю забезпечено діяльність 27 районних відділків (окремі приміщення, необхідна оргтехніка, інтернет-зв'язок); створено кредитну спілку «Фермери Вінниччини» (надавались кредити середнім розміром 3500 гривень виключно фермерам, загальна сума кредитів більше 100 000 гривень); організовано дитячий клуб «Юний господар» (Бершадський район); проведено 6 виставок-ярмарок обласного рівня «Подільські експозиції»; проведено тисячі аналізів ґрунту та води в сертифікованій агрохімлабораторії Вінницького НАУ; проведено сотні семінарів по всіх районах Вінницької області; проведено десятки «Днів поля» та «Днів ферми»; надано тисячі індивідуальних консультацій приватним товаровиробникам з юридичних, технологічних, економічних та інших питань; надана допомога в розробці близько 100 бізнес-планів та ТЕО; розповсюджено десятки тисяч інформаційних листків серед сільськогосподарських товаровиробників щодо цін на паливо-мастильні матеріали, насіння, засоби захисту рослин, мінеральні добрива тощо; проведено 4 навчальних семінари двотижневого терміну (40 навчальних годин) з основ бухгалтерського обліку та складання звітності у фермерських господарствах; при консультативній підтримці співробітників Центру створено 8 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; було засновано 20 дорадчих комітетів в районах по вирішенню загальних проблем товаровиробників, виходячи із місцевої спеціалізації(картоплярство, овочівництво тощо); підготовлено 30 брошур із серії «Бібліотечка фермера»; надано 4 комплексні консультації в проектуванні приміщень для утримання сільськогосподарських тварин; розроблено і впроваджено декілька автоматизованих експертних систем (сорти с.-г. культур, хвороби рослин і тварин, бджільництво) та прикладні програмні продукти (бізнес-планування, бухгалтерський облік); впроваджено у виробництво декілька високопродуктивних сортів сої, виведених провідними вченими ВНАУ.

Напрямки роботи Центру сільськогосподарського дорадництва Інституту післядипломної освіти та дорадництва ВНАУ з 2005-2010рр.: після закінчення міжнародного проекту університет спромігся власними силами продовжити інформаційно-консультаційну роботу, створивши Центр сільськогосподарського дорадництва; проведено 10 семінарів з особами, які бажають створити фермерські господарства (загальна кількість слухачів 1106 чоловік); надано фермерам 48 послуг по бізнес-плануванню, 108 послуг з технологічних та 87 з юридичних питань; зафіксовано 52 випадки допомоги фермерам в організації і веденні бухгалтерського обліку та складанні податкової звітності; налагоджено 37 контактів з фермерами щодо комплексного обслуговування (юридичні, технологічні, економічні, інформаційні

послуги); проведено ряд «Днів поля» та «Днів ферми» на базі науково-дослідних господарств; забезпечено обмін та продаж насіння високопродуктивних сортів пшениці, сої та інших культур для сільськогосподарських товаровиробників; надано допомогу у заснуванні ГО «Вінницька обласна сільськогосподарська дорадча служба» та розміщенню її на базі ВНАУ.

Система дорадництва, об'єднуючи науку, освіту і виробництво сприяє поширенню знань і є необхідною в умовах ринку.

Одне із основних завдань дорадчої служби це створення системи знань, яка спрямована на навчання сільськогосподарських товаровиробників.

Дорадництво – це надання інформаційно-консультативних послуг. Всім давно відома теза «Хто володіє інформацією, той володіє світом» і чим швидше будуть оновлюватись інформаційні потоки у будь-яких напрямленнях в науці, освіті, медицині, тим швидше буде очікуваний результат.

Вінницький національний аграрний університет має великий досвід із дорадництва. Існує своя наукова школа. За останні 5 років було захищено декілька дисертацій за тематикою дорадництва, та виданий навчальний посібник «Агробізнес», також вченими університету розроблено ліцензійну справу по магістерській програмі дорадництва. Створена випускова кафедра «Сільськогосподарського дорадництва та сервісу», розроблено нову модель обласної дорадчої служби. З наступного року наш Інститут післядипломної освіти та дорадництва буде проводити навчання магістрів по дорадництву, підвищення кваліфікації і атестації дорадників та експертів-дорадників.

Отже дорадча служба університету, не маючи державного фінансування, а лише за підтримки ректорату проводить посильну роботу і готова розширити та поглибити її за наявності стабільного фінансування.